

3. BÖLÜM

ATATÜRK, ANADOLU AJANSI VE KAMUOYU

Dr. Öğr. Üyesi. Lale ŞIVGIN DÜNDAR¹

GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı'nın bıraktığı derin izler ve acılar, toplumsal, siyasal ve ekonomik değişimleri de beraberinde getirmiştir. Haberleşme ve gazetecilik bu anlamda en çok öne çıkan alanlardan biri olmuştur. Siyasal iktidarlar, iletişim araçlarına yönelmiş, özellikle savaş döneminde, savaşla ilgili konularda halklarına tek yönlü bilgi iletmek isteyen iktidarlar, hem kendileriyle ilgili olumlu haberler yaymak hem de düşmanlara karşı bilinç uyandırabilmek ve propaganda faaliyetleri gerçekleştirebilmek için kitle iletişim araçlarından faydalanmışlardır. Kitle iletişim araçlarının önemi savaş döneminde yükselmiş ve savaş sonrasında da önemini korumuştur (Işık, 2014: 29).

Böylesi bir dönemde Milli Mücadele'nin de hem yurt içinde hem de yurt dışında sesini duyurabilmesi önem kazanmıştır. Milli Mücadele'ye ilişkin haberlerin hem İstanbul Hükümeti hem de işgal güçleri tarafından engellendiği bu süreçte, Milli Mücadele'nin de kendi haber ve yayın kuruluşlarını oluşturması bir zorunluluk haline gelmiştir.

Kurtuluş Savaşı'nın en zor günlerinde, 6 Nisan 1920'de Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla, Anadolu'daki gelişmeleri ülke içine ve dışına duyurmak amacıyla kurulan Anadolu Ajansı, hem yurt içine hem de yurt dışına ulaştırdığı haberlerle Kurtuluş Savaşı'nın seyrinde ve Cumhuriyet'in kurulmasında önemli aktörlerden biri olmuştur. Güç koşullarda, sınırlı imkânlarla çalışmalarına başlayan Anadolu Ajansı, kamuoyunu bilgilendirme ve kamuoyu oluşturma açısından da dönemin en etkin iletişim araçlarından biri olarak yerini almıştır. Bu

¹ ORCID ID: 0000-0002-1436-4951 e-posta: lsivgin@baskent.edu.tr

doğru haber vermek yolunda çalışmalar yaptı, Büyük Millet Meclisi'nin aldığı kararları halka ileterek, halk-hükümet bütünleşmesinin sağlanmasına önemli katkı verdi."

Üzerinde durulması gereken bir nokta da Anadolu Ajansı'nın misyon ve faaliyetlerinin Mustafa Kemal Atatürk ile birlikte ele alınması gerekliliğidir. Zira Mustafa Kemal Atatürk Milli Mücadele Dönemi'nde iletişim yönü çok kuvvetli bir lider olarak öne çıkmaktadır. ***"Kurtuluş Savaşı'yla Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sürecine bakıldığında Atatürk'ün kamuoyu oluşturma, ikna edici iletişim çalışmalarına büyük önem verdiği görülmekte ve bu çalışmaların bizzat uygulayıcısı olarak öne çıkmaktadır"*** (Alikılıç ve Saatçioğlu, 2018:68).

Sonuç olarak Anadolu Ajansı Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu aşamasında Milli Mücadele'nin sesi olmuştur. Anadolu Ajansı önceleri Milli Mücadele'nin, sonrasında ise TBMM'nin ve Ankara Hükümeti'nin temel iletişim araçlarından biri haline gelmiştir. Mustafa Kemal'in de ifadelerinde yer aldığı gibi Anadolu Ajansı, olay yerinden hızlı haber vermek gibi bir misyonu üstelenerek evrensel habercilik değerlerini yakalamayı amaçlarken, diğer yandan da Kurtuluş Savaşı'na ilişkin haberlerin yurda ve dünyaya duyurulmasında, İtilaf Devletleri tarafından yayılan yanlış haberlerin cevaplanıp düzeltilmesinde önemli bir işlev üstlenmiştir. Siyasal iletişim, stratejik bir yöntem ve profesyonelleşme istemektedir. Anadolu Ajansı imkansızlıklar içinde kurulmuş olsa da bir strateji doğrultusunda ve kurumsallaşma adımlarıyla ilerlemiş bir yayın kuruluşu haline gelmiştir. Bu anlamda Mustafa Kemal Atatürk, Anadolu Ajansı'nı kurarak kamuoyu oluşumunda son derece önemli olan bir kitle iletişim aracını hayata geçirmiş ve siyasal iletişimin ilk örneklerinden birine imza atmıştır.

KAYNAKÇA

- Abahoğlu, Yunus Nadi (1955). Ankara'nın İlk Günleri. İstanbul: Sel Yayınları.
- Adıvar, Halide Edip (1998). Türkün Ateşle İmtihanı II (İstiklal Savaşı Hatıraları) İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi Yayınları.
- Alemdar, Korkmaz (2001). İletişim ve Tarih. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Anadolu Ajansı (2020). Erişim adresi <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yuz-yasinda/guvenilir-haberciligin-yuz-yillik-yolculugu-anadolu-ajansi/1792827>
- Atatürk, Mustafa Kemal (2015). Nutuk. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Atatürk ve Basın. (2020). Erişim adresi <https://www.atam.gov.tr/duyurular/basin>
- Alikılıç, Özlem - Saatçioğlu Ezgi (2018). Halkla İlişkiler Uzman Rollerini Açısından Mustafa Kemal Atatürk:Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Üzerine Bir Durum Çalışması. Selçuk İletişim Dergisi. 2018-11. ss.66-101.
- Avcı, Nabi (1999). Enformatik Cehalet. İstanbul: Kitabevi.
- Aziz, Aysel (2014). Siyasal İletişim. Ankara: Nobel Yayınları.

- Berger, Arthur Asa (1995). *Essential of Mass Communication Theory*. London: Sage Publications.
- Bülbül, Rıdvan (2001). *Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çakır, Hamza (2007). *Gazeteciliğe Giriş*. Konya: Tablet Yayınları.
- Demir, Vedat (2007). *Türkiye’de Medya Siyaset İlişkisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Gerbner, George (2020). “Kitle iletişim Araçları ve İletişim Kuramı”. Erol Mutlu (Ed.) *Kitle İletişim Kuramları içinde*. Ankara: Ütopya Yayınları, ss. 75- 101.
- Girgin, Atilla (2008). *Gazeteciliğin Temel İlkeleri*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Işık, Metin (2014). *Kitle İletişim Teorilerine Giriş*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kapani, Münici (2003). *Politika Bilimine Giriş*. 4. Baskı, Ankara: Bilgi Yayınları.
- Kinross, Lord (2006). *Atatürk Bir Milletten Yeniden Doğuşu*. İstanbul: Altın Kitaplar
- Koloğlu, Orhan (2013). *Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Özkaya, Yücel (1989). *Milli Mücadelede Atatürk ve Basın (1919-1921)*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Rigel, Nurdoğan (2000). *İleti Tasarımında Haber*. İstanbul: Der Yayınları.
- Selçuk İletişim, 2018, 11 (1): 66-101
- TDK Sözlüğü. (2020). Erişim adresi <https://sozluk.gov.tr/>
- Tekeli, Sefa (2005). *Atatürk ve Anadolu Ajansı*. Ankara: Anadolu Ajansı Yayınları.
- Tokgöz, Oya (2000). *Temel Gazetecilik*. Ankara: İmge Kitabevi
- Topuz, Hıfzı (2003) II. *Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Uslu, Zeynep, Karahan (1996). “Siyasal İletişim ve 24 Aralık 1995 Genel Seçimleri?”. *Yeni Türkiye Dergisi*. Sayı: 11, Ankara: ss. 790-811.
- Yaylagül, Levent (2008). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yolçu, Neslihan (2010). *Kurtuluş Savaşı ve Devrim Yıllarında Mustafa Kemal Atatürk’ün İletişim Yönetimi*. Yüksek Lisans Tezi. KOU SBE, Kocaeli.